

Univerzita Karlova v Praze

ZÁZNAM O PRŮBĚHU OBHAJOBY

DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: *Rozdíly ve vyjadřování mezi muži a ženami*

Jazyk práce: český

Student: Markéta Kuželová

Fakulta: Pedagogická

Studijní program: Učitelství pro první stupeň ZŠ

Vedoucí / školitel: PhDr. Pavla Chejnová, Ph.D.

Oponent(i): doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.

Předseda komise: Doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.

Členové komise: PhDr. Pavla Chejnová, Ph.D.

PhDr. Olga Palkosková, Ph.D.

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Datum obhajoby: 23. května 2012

Průběh obhajoby:

Studentka prezentovala svoji práci. Cílem práce bylo ověření teoretických předpokladů a odpověď na otázku, jak se liší vyjadřování mužů a žen s vysokoškolským vzděláním. Podkladem práce byly rozhovory vysokoškoláků ve věku 25–35 let, celkem 20 rozhovorů, získávala je metodou sněhové koule. Výzkum řešila kvalitativně i kvantitativně. Dále uvedla výsledky svého výzkumu.

Vedoucí práce

Studentka se věnuje aktuálnímu tématu: rozdílům ve vyjadřování mužů a žen. V úvodu pracuje s odbornou literaturou k tématu komunikace obecně, jedná se však o pouhý kompilát z odborné literatury bez jakékoliv provázanosti s ústředním tématem; studentka vypisuje podrobně fakta z oblasti stylistiky a parolové lingvistiky, aniž by je propojovala s oblastí svého zájmu. Teprve od strany 40 lze hovořit o relevantním úvodu k tématu specifika komunikace mužů a žen, zde autorka pracuje se sekundární literaturou, na niž navazuje v empirické části. Rozsah základní použité literatury považuji za dostačující.

V empirické části studentka prezentuje podrobný výzkum, založený na metodě konverzační analýzy. Statisticky zpracovává výskyt nespisovných výrazů, odborných výrazů, vulgarizmů, oslovení, přerušování komunikace, ale i role komunikantů. Oceňuji precizně zpracovanou kvantitativní analýzu a

grafické ztvárnění výsledků, nicméně interpretace dat je zcela nedostačující, komentáře jsou strohé, nepodávají dostatečné vysvětlení zjištěných dat. U jednotlivých oddílů empirické části není zcela jasné, která kritéria hodnocení studentka zvolila, co vlastně bylo sledováno a kvantifikováno.

V práci se vyskytují stylistické nedostatky a chyby v interpunkci. Práce je sice přehledně uspořádána do kapitol, nicméně kapitoly teoretické a empirické části nejsou provázány, stěžejní části práce (výzkumné) jsou příliš stručné oproti obecnému teoretickému úvodu.

Práce se zabývá aktuálním tématem, autorka vychází z vlastního výzkumu. Interpretace získaných dat je bohužel nedostačující. Celkovou kvalitu práce negativně ovlivnil fakt, že studentka práci odevzdala i přes doporučení vedoucí práce, aby ji ještě dopracovala; tohoto faktu si je ovšem diplomantka vědoma. Vzhledem k tomu, že získaný analyzovaný materiál je obsáhlý a statistické zpracování detailní, podrobná interpretace by jistě přinesla zajímavá zjištění.

Připomínky vedoucího práce

4.1	Je třeba vymezit pojmy, se kterými pracujete. Je užito mnoho laicky pojatých vymezení – např. mírně odborný termín x odborný termín. Terminologii je nutno upravit, pojmy přesně vymezit a vyjmenovat příklady ze získaného materiálu.
4.2	Není jasné, jak jste postupovala při transkripci. Která kritéria byla v transkripci zachycena? Bylo by dobré i u každého nahraného dialogu specifikovat blíže kontext.
4.3	Zvláště problematická je kapitola věnovaná rolím v komunikaci. Jak vymezujete roli kooperativní, soutěživou atd.? Pokud sčítáte příklady takového chování, je nutno přesně vymezit, jak takové chování chápete a jaké jazykové projevy budete počítat.
4.4	V empirické části je nutno vždy uvádět příklady; přiložit transkribované dialogy není dostačující.

Reakce autora

Studentka dle svého rozhodnutí odpovídala najednou na připomínky v obou posudcích – viz níže .

Oponent práce

Úvod práce je poněkud rozostřený (zaměřuje se výzkumný cíl/východisko/téma, s. 8).

Podstatná část teoretické části – kapitoly Jazyk a řeč (s. 12–40) nesouvisí s tématem DP (srov. např. kap. Rozvíjení sociální komunikace, s. 34n.), opakuje běžně známé skutečnosti (viz základní stylistické výklady), pro zkoumanou problematiku není relevantní. Práce v této části má spíše charakter přípravných excerpt, někdy se zdá, že autorka podstatě věci zcela neporozuměla („Komunikativní systémy se nazývají řeč“, s. 20; z lingvistické podstaty věci bych se zdráhala hovořit o řeči v případě zvířat, a to ani v širším významu; „sdělujeme si především verbální informace“, s. 21, – odkud autorka čerpá toto tvrzení?).

Za nedostatek je třeba pokládat skutečnost, že ačkoliv autorka zvolila téma z oblasti pragmatiky, nepracovala ve větší míře s teoretickou pragmalingvistickou literaturou (proto asi nezná základní pojmy např. z oblasti teorie mluvních aktů a je nucena si vypomáhat opisně, s. 23). Naopak intenzivně pracuje se

studiemi z oblasti teorie komunikace, aniž by ovšem v empirické části na ně navázala. K vlastnímu tématu DP (Genderové rozdíly v komunikaci) přistupuje autorka až na s. 41.

Výzkumná část je oproti části teoretické strohá (s. 60–78). Výzkumná otázka je formulována výstižně, organizace šetření (s. 61–64) je popsána precizně. Na s. 65n. jsou představeny sledované charakteristiky řečového projevu zúčastněných komunikantů: tato část je bohužel zatížena množstvím věcných chyb. Zkoumá-li se v paragrafu 7.3.1 fonetika, nelze do této oblasti zařazovat morfologické odchylky obecné češtiny (např. instr. plurálu *sedadlama*). Není vyjasněn vztah „hovorové výrazy vs. nespisovné výrazy“, resp. se zdá, jako by tyto termíny byly chápány synonymně. Autorka by se měla vyvarovat hodnotících postojů: protetická hláska na počátku slova není „chybná“, nýbrž je to jednoduše hláskoslovný znak obecné češtiny. Z hlediska směru syntaktické závislosti není vhodné mluvit o shodě podmětu s přívlastkem, respektive podmětu s přísudkem, kromě toho z příkladů není jasné, zda autorka nemá na mysli spíše shodu přívlastku se řídícím substantivem. Vulgarismy nejsou záležitostí fonetiky, nýbrž lexika (s. 65).

Samotná jazyková analýza komunikátů a interpretace výsledků pak čítá devět stran značně torzovitěho tisku, což nelze pokládat pro tento typ výzkumu za dostačující. Výsledky jsou velice stručné a s ohledem na prezentaci výzkumu a postup jazykové analýzy neprůkazné.

Připomínky k jednotlivým částem:

Lexikální stránka: klasifikace „odborné výrazy neutrální, mírně odborné, hodně odborné“ (později synonymně „značně odborné“, s. 70) nemá oporu v lexikologické teorii (s. 66).

Kritéria hodnocení vulgárnosti projevu: jak autorka dospěla ke kritériu, že méně než pět vulgarismů za pět minut činí projev „méně vulgárním“, zatímco více než pět vulgarismů za pět minut „hodně vulgárním“? Přihlížela např. i k typu vulgarismu? Jak se měřil v případě dialogu, kterého se zúčastnily průměrně čtyři osoby, rozhodný pětiminutový úsek?

Téma hovoru: jak bylo zabezpečeno, aby téma rozhovoru bylo zvoleno náhodně, a nikoliv po domluvě? (Viz i autorčina poznámka na s. 74, že si tohoto rizika byla vědoma – potom jsou ovšem výsledky v oblasti volby tématu zcela neprůkazné.)

Přerušování: V průběhu pětiminutového mluvního projevu je jedno přerušování hodnoceno jako občas? Podle čeho byla v tomto případě stanovena kritéria hodnocení?

Výsledky: není jasné, co se myslí kategorií „spisovné“ a co kategorií „běžná mluva“. Kromě toho oproti tvrzení autorky v rámci kategorie Nespisovné (s. 59) statisticky významný rozdíl vidím.

Práce má dobrou jazykovou úroveň, text se jen občas vymyká náležitostí odborného diskurzu: „prof. Krčmová uvádí, že...“, s. 17.

Drobné nedostatky jsou vyznačeny přímo v textu, např. pravopisné chyby – s. 3, 4, 21, 26, 28, literární – s. 46, 53, 56, stylistické – s. 8, 43, 47, 53, 60, opakování – s. 74–75, kompoziční – s. 11.

Citační norma je uspokojivá, z větších nedostatků upozorňuji na skutečnost, že nelze odkazovat k celému citovanému dílu bez uvedení stránkového údaje. Zdroj „Diderot, 2012“ (např. s. 22) není uveden v seznamu literatury.

Dotazy a připomínky oponenta práce

V této podobě práce neodpovídá nárokům kladeným na magisterské diplomové práce. Práci proto **nedoporučuji k obhajobě**. Je to škoda, protože z textu je zřejmé, že potenciál autorky je daleko větší, než prokázala v předložené verzi.

Reakce autorky

Autorka nestihla zpracovat všechny připomínky ze zdravotních a osobních důvodů a práci odevzdala na základě instrukce studijního oddělení.

Pragmalingvistickou literaturu autorka studovala, ale neporozuměla jí, proto volila různé pojmy podle svého vlastního kritéria. Transkripci autorka přepisovala bez vyznačení. Co se týče rolí žen a mužů, vymezovala je na základě kritických výpovědí, skákání do řeči, vytahování, kontaktních a přítakávacích prostředků. Respondenti věděli, že jsou nahráváni, protože by bylo neetické je nahrávat bez upozornění. Vulgárnost projevu hodnotila na základě lexikální stránky projevu. Jako řeč zvířat pojmenovala dorozumívací soustavu zvířat, nicméně ví, že řeč je komunikace mezi lidmi. Co se týče fonetické stránky, autorka omylem zařadila do fonetiky spisovnost a nespisovnost, z hlediska fonetického si nemůže vzpomenout, co zkoumala. Studentka si plete jevy morfologické a fonetické (protetické v chápě jako problém morfologický). Termín běžná mluva si autorka vymezila podle vlastního kritéria.

Diskuse:

Dr. Palkosková položila otázku na směřování práce. Upozornila, že je v práci příliš velké množství citací, navíc objevila pouze to, co se dá najít běžně v literatuře, dále libovolně používá termíny a nepřesně používá význam slov. Dr. Palkosková postrádá celkový větší nadhled a přehled v oblasti sociologie, psychologie apod.

Autorka sledovala dané proměnné na skupině lidí, sledovala určité stereotypy, které chtěla potvrdit. Na zbylé otázky neodpověděla.

Autorce se nepodařilo dostatečně odůvodnit nedostatky práce.

Výsledek obhajoby: nevyhověla

doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.

[jméno předsedy]